

הַלְבוּת לְלוּלָב סִימָן תְּרֵמָה

בְּאֵר הַגּוֹלָה קִיב

לְלוּבִין מְצוּיִין (הַנְּחוּת מִיַּמְתֵּי פֶרֶק ז'): ו' **נִקְטָם רֹאשׁוֹ, דְּהִיגְוֵי שְׁנֵקָטְמוֹ (כו) * רַב הַעֲלִין הַעֲלוּנִים, (כו) * פְּסוּל:** י שֶׁם בְּמִשְׁנֵה כּוּ טוֹר בְּשֵׁם אֲבִיר הַרְאִישׁ לְ בִרְזָא שֶׁם לִב יִקְדָּמְנֵשׁ נִב שְׁפָא וּכְפֹרֵשׁ רַמְבַּיִם בְּפֶקֶד ח מ שֶׁם בְּבִירְתָּא ג כְּאִין מִתְבָּרַךְ וְרָבָא שֶׁם

הגה (כה) **נאם נקטם (כט) העלה העליון האמצעי שעל השדרה, פסול (המגיד רמ"ן פ' לולב הכול), (ל) ודוקא (י) דאיכא אחר, * אכל אי ליכא אחר מקרכים עליו (מכריזי פ"ג ומנהיגים): ז * נסדק, (לא) לאם נתרקהו שני סדקיו זה מזה עד שנראו כשנים, פסול:** הגה (לב) **נאפלו לא נחלקה (ט) התימת העליונה בענין שפסל הלולב מכת נחלקה התימת: ח * יש לו במין קוצים בשדרתו⁵⁶¹, או שנצמת ונכני⁵⁶², (לג) או שהוא עקם (לד) לפניו, (לה) שהרי שדרו כגב פעל חטוטרת,**

בְּאֵר הֵיטֵב

לְגַמְרֵי אִם אֶפְשֵׁר לוֹ, ט"ז: (י) **דאיכא, כסב המ"א דהרמ"א וכאל** המנהיגים לא עינו יפה, דהפךדי כ"כ אהדי דוקא, אכל בלולב פסול לכ"ע, וכן עקר, ואיכא בירושלמי: נקטם אין זה הדר, וא"כ פסול פל, שכמה, וכ"כ ר"ו: כל הפסולים פסולים כל שכמה מפני שאין הדר, חוץ מנסדק ונחלקה התימת הפסולין טשום לקיחה תפחה, פשרים בשני, ע"י סימן תרמט, עכ"ל: (ס) התימת, רק העליון שאצל התימת

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

רצון בא"ר סימן תרמ"א ס"ג ג שכתב דלדעת אגנה שלא יורה גמי סביב הדרים משום בית, נ"ל למחות למה שיש טהרים לצבע לכן הלולב במין שקריון פייט"ד"ל"ל, יאפשר דס"ל דאין בו משמית לחלי עליו בית, ודחוק, וגם דסימן תקיג אפרין דעביד לטוהא לא בטל, רצון דת"ס דפסד דף לא דיה

בְּאֵר הַלְבָּה

דטעם הגר"א, משום דבענינו כתב סתם שדרו של לולב מנסה בעליו, משמע דבעינו שיהא פלו מנסה, וצריך עיון בכל זה⁵⁴⁸: * **רב העליון העליונים, הנה הבר"ח והט"ו והגר"א פירש, וצ"ע זה משמע מבלבד, דהני רב ממספר העלים העליונים הגבוהים מן השדרה והוא נקרא ראש הלולב ומינה פט"ו והגר"א דלדעה זו אין יתרון להעלים האמצעיים בענין תהי, והרמ"א בשם הרב המגיד פליג עליו ונשטרי הקטמה לא נזכר בשלחן ערוך, ובלבוש משמע דשערין בכל-שהוא, והר"ן גובעין מדברי הר"א שכתב וצריך לומר ונקטם ראשו מדי נקטם ראש רב העליון וראשו של כל עלה ועלה, אכן מדברי הר"ן דאסבר לן טעמא על כל-שהוא בנקטם עלה האמצעי, דהוא דוקא לחסמו של אחריו דשם פוסל בכל-שהוא, משמע דבשאר עלים לדעה ראשונה דלא שניק האי טעמא אינו פוסל בכל-שהוא, וגם בטאמר מדברי ספקא עליו, ע"ז שם.]** והגר"א פירש ונפאמר מדברי ספקא שכתב בשלחן ערוך העלים העליונים הניו השני עלים העליונים האמצעיים שקלה דהם הלולב, ומה שכתב שפיקטמו רב, הניו דלא בעינו שיקטמו לגמרי קודמת בעל העטור המוכא בסור, אלא די שיקטמו ברבן, אבל גם המספר מודה דאם למעלה הם שלשה שקלה בהם הלולב, העלה האמצעי שבו הוא העליון נקטם ראשו פסולה, וכן שכתב בבית-יוסף, וכן מדברי הרמ"א ולא פליגי כלל. [והנה הפרי"קנים רצה לפרש עוד דהאי רב העליון הנהא אם למעלה פלה הלולב בשלשה עליון, אם נקטם הרב מהן דהניו שנים, פסול ומה שכתב הרמ"א אם נקטם העלה העליון האמצעי, הניו אם פלה הלולב באתה, וגם המספר מודה לזה, ע"ז שם. אמנם המענין בדר"מ משה נראה, דמה שמצינו הר"ן והרב המגיד עלה עליון אמצעי הניו בשיש ג' עלים שקלה הלולב בהם, העלה האמצעי שבו הוא העיקר ואם נקטם פסול, תה דרין מעומיק זכאן גם פ"ן דשם הרב המגיד והר"ן, ואם כן מוכח להודא אי לדידה דהרב המגיד והר"ן פליגי אדעה ראשונה, דלדעה ראשונה דוקא אם נקטמו שנים מהן ולדידהו אפלו פאמצעי לחוד]: * **פסול, דע, ודוקא לענין לולב** הסיכמו לדינא דנקטם ראשו הוא אפלו מן העליון לכו, אבל לענין נד"ס וצדקה לא מקרי נקטם ראשה עד שיהיה נקטם מעצו שלהם [וכן כתבו הפוסקים], ושעור הקטמה לא מצאתי מפרש, ומסתברא דשעורו פקל-שהוא, וכמו שכתב הר"ן לענין נקטם ראש הלולב: * **אכל אי ליכא אחר מקרכין עליו, הנה** המגיד אברהם כתב עליו דלא דק, דהמרכין קאי רק אהדי, וכדלקמן בסימן תרמו סעיף י, אכל לא בלולב, אכל פכה אחרונים ושבו דברי הרמ"א [א"ר ובגד"ישע ומא"מ וש"א] דפקטו בדליכא אחר יל פמה פוסקים השקליו לענין עלה אמצעי, דסבירא להו ונקטם ראשו הוא דוקא ברב עליו וכדעה קמיא של המספר, וגם אם נסבר דאצלה אמצעי קאי, הא יש דעת הרמב"ם דדוקא

מְשֻׁנָּה בְּרִירָה

זו כפי לישב מנהיגם שפנהו קף במקומותיו לסמה על זה לפי שאין לולבין מצויין, על-כן אין להקל בזה (י) **כל זמן שיש בעיר לה⁵⁴⁴: ו' (כו) רב העליון העליונים, ועליונים נקרא, אותן** שגבוהין מן השדרה ולמעלה, ושעור הקטום לא נזכר בהשלחן ערוך, אם דוקא שנקטם הרב של כל עלה או אפלו במקצתה, וע"ז בלבוש שמתמירי אפלו במקצתו, ויש מאחרונים שמתקפין בזה, והנה המתברר לא זכר לחלק בין עלה אמצעי לתור העליון, וע"ז בבאור הלכה: (כו) **פסול, דאין (כו) זה הדר: (כח) ואם נקטם⁵⁴⁵ וכ"ו, דעת הט"ו והגר"א, דהרמ"א הוסיף בזה להקמיר** בדעת הרב המגיד והר"ן דהעלה העליון האמצעי שעל השדרה⁵⁴⁶ [הניו פשיש שלשה עליון שקלה בהם השדרה, העלה האמצעי לבדה נקרא ראש הלולב] אם נקטמה פסולה⁵⁴⁷, וע"ז בבאור הגר"א דמשמע מנה שמצדד להודות כן להלכה דהרמ"א, (כט) **נאפלו נקטמה העלה הזאת בכל-שהוא⁵⁴⁸ פסול: (כט) העלה העליון האמצעי וכ"ו, ואם פלה הלולב בשני תימות ונקטמה רק אחת מהן⁵⁴⁹, אפשר דיש להקל⁵⁵⁰, וכן מצדד בספר בכורי-יעקב, ע"ז שם⁵⁵¹: (ל) ודוקא דאיכא אחר וכ"ו, ע"ז באליה רבה דקנת הרמ"א להקל בנקטם עלה העליונה, משום דכמה פוסקים מקליו בעקר הדין ויש לסמה עליוהו בדליכא אחר, אכל לא בנקטמו רב עליו: (כט) **נאפלו בעלה אמצעי יש אומרים דאין להקל לכרוכי עליוהו** פי אם בנקטם רק מקצתה אכל לא בנקטם רבה (ל) **אפלו בשעת הדחק, וע"ז בבאור הלכה: ז (לא) אם נתרקהו וכ"ו, הינו, (לב) אפלו לא היו פן בחולצה רק אחר-כך: (לב) נאפלו לא נחלקה התימת, פריש, שלא נסדק העלה האמצעי (לג) עד השדרה, (לג) נאפלו נסדק רק מקצתו, שמתמת עלתקה התימת** דעת הרבה אחרונים שאין לפסלו, מכל מקום בין שנתרחב הסדק⁵⁵² עד שנראה בשנים⁵⁵⁴, פסולה⁵⁵⁵, (לד) **ויש לזהר הרבה בזה⁵⁵⁶: ח (לג) או שהוא עקם⁵⁵⁷, כמגל [גמרא]: (לד) לפניו, דהניו (לה) הצד שכנגד השדרה⁵⁵⁸, ונעשה שדרתו כגב חטוטרת: (לה) שהרי שדרו, נקרא בשם זה, וע"ז שהוא פשדרו של פמה, שהחליות****

אם נקטם גם מהשדרה, או דעת בעל העטור דבעינו ששיגי הקטימה עד השדרה, ומצדד לזה הפוסקים דמקליו פסולין במקום הדחק, ואף דלענין ברכה פמה מחמירין, תכא דיש בלאו הכי הרבה דעות להקל אין להחמיר לענין ברכה⁵⁵⁹: * **נסדק, אם נתרקהו וכ"ו, דע, דלדעת המספר פסע"ף ג בענין**

שְׁעָרֵי הַעֲוִיָּין

(כו) תי"אדם ופשוט: (כו) רש"י ושאר פוסקים: (כח) הגר"א בשם המגיד משנה והר"ן דמשמע מנייה דיש לחל להחמיר בזה, וע"ז באחרונים [המאמר] ונהר"שלוס והגר"ז רח"א] דלא ברירא להו פרט זה, ולכן במקום הדחק מקליו בזה: (כט) הגר"ז, וכן משמע מתי"אדם, ובמאמר מדברי משמע דאפלו בנקטמה העלה זו לגמרי אפשר דיש להקל בדליכא אחר: (ל) **אלא-אם-פ"ן במקום שנהניק לכוך על פל הפסולין אחרין בשעת הדחק, כמו שכתבאר בסימן** תרמט [הגר"ז], ולא שמתמי דברי הט"ו בענין זה, שכתב השינוי עליו כמה אחרונים: (לא) **סור, וכן משמע מר"ף ורא"ש דכתבו בהנסדק אם היה פהמק פסול: (לב) ט"ו, תנינו לדעת הרב פסע"ף ג בה"מ: (לג) מגר"א ושי"א לדעת הפוסקים דקברי שם ברבו, ותפג"א-אברהם פרץ עוד אפן אחר, התימות לא נחלקה פלל רק העלה שאצל התימת העליונה נחלקו עד שנראו בשנים⁵⁵⁷, אפלו הכי פסול, ומפל מקום לדינא נראה דגם הוא מודה לדברי הט"ו והגר"א, דכן פירש הר"ן והובא בבית-יוסף, ע"ז שם, ודע, ודברי המגיד אברהם יש לזהר מאד בשעה שרופה לכוך העלה האמצעי אם נחלקה, ואותה בינו לראותה היטב, שלא לחלק העליון העליונים שאצלה עליוהו: (לד) **בריר מגדים: (לה) רש"י ושאר פוסקים:****

תרגום: 1 פטרוויליה.

הלכות לולב סימן תרמה

ביאורים ומוספים המשך

ואם גוף הלולב אינו כוונן, אלא שרק בראשי העלים יש קמטים

במין שלשלת (ויזוג) כזה ⁶⁵, הורה הגר"ש וואנר (קובץ מבית לוי ח"ד עמ' כב) שאינו נחשב כוונן. וכן הורה הגר"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"ב עמ' רמד) שאם ראשי העלים העליונים מקובצים בקמטים בשלשלת שכשר, והוסיף, שאף אין בזה שאלה של כפוף, שכן דרך גידולו כך הוא ואינו מוריד מהידורה. וכן הורה הגר"ח קניבסקי (ארבעת המינים כהלכתם פ"ב סכ"ד, ארבעת המינים למהדרין עמ' קכד) שאין זה בגדר כפוף, משום שכל שאינו מתקפל ככפתור [ראה להלן ס"ק מא] הרי הוא כעלה הגיל, וכן אין לפסולו מצד לולב כוונן, משום שלא הוחר בפוסקים שזה לולב כוונן.

לפסולו מצד לולב כוונן, משום שלא הוחר בפוסקים שזה לולב כוונן.

[משנ"ב ס"ק לג]

או שהוא עקם⁶⁰.

60 בפסול לולב עקום, הביא החיים וברכה (אות רלח) בשם הכפות תמרים שאין הברל בין אם התעקם הלולב בעודו על העץ, או שהתעקם רק לאחר שנקטף.

[משנ"ב ס"ק לח]

דהיגו הצד שקננה השךרה⁶¹.

(61) כזה ⁶¹:

כשנים. וראה לעיל (הע' 29) שהבאנו את שאר שיטות הפוסקים בזה.

56) ואם אין לו לולב אחר, דעת החזו"א (ארי"ח סי' קמה ס"ק ח) שכיון שיכול להכשירו על ידי שיקטום את מקום ההימנף, לכן יתכן שבשעת הדחק יכול לברך עליו נכשם שפסק הרמ"א לעיל (ס"ו) לענין לולב שנקטם ראשו. שבשעת הדחק כשאין לולב אחר מברכים עליו, ואין לפסול את הלולב אלא אם כן כל העלים נתעקמו חציים לכאן וחציים לכאן.

[שעה"צ ס"ק לג]

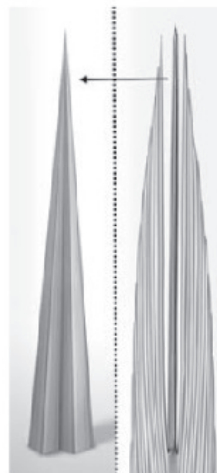
רק העלין שאצל סתיוקה הצלינה נחלקו עד שנקראו פשוטים⁶⁷.

57) וכיון שהביא את דברי המג"א, ביאר הגר"ש אלישיב (תורת ד' מינים סי' ד הע' ו) שכונתו שראוי לחוש לדעת המג"א שיש פסול 'הימנף' גם בעלים הסמוכים לתיומתו. [בעצם דברי המג"א היה אפשר לפרש שהעלים שאצל התיומת נחרזקו זה מזה בלא חלוקה, אמנם כתב הגר"י קרליץ (חוט שני סוכות פ"ג ס"ק ב) שמדברי המשנ"ב והחזו"א (ארי"ח סי' קמה ס"ק ח) מבואר שאין נפסל אלא כשנחלקו אותם העלים ולא שנתרחקו זה מזה, אלא אם כן גדל כך כבר בשעת גידולו].

[שו"ע ס"ח]

יש לו פמין קוצים פשךרת⁶⁸, או שפצמת ונכרין⁶⁹.

58) ואף אם ניטלו כל הקוצים, דעת הגר"ש אלישיב (תורת ד' מינים סי' ב הע' יד) שפסול, וטעמו משום שלולב שיש בו קוצים הריהו כמין אחר.

59) ולולב שתיומתו האמצעית מורכבת מארבעה עלים [כזה פ"ו] ⁶⁰, הורה הגר"ח קניבסקי (ארבעת המינים למהדרין עמ' קכו) והגר"י קרליץ (חוט שני סוכות פ"ג ס"ק ב) עוד פרטים אות זו שאין ללולב זה דין לולב כוונן, אלא שהוא נדון כלולב עם שתי תיומות, שאם נחלקו זה מזה לשיטת הגאונים [ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק טו)] נדון כנהלקה התיומת.

ובגדר לולב שנצמת ונכוון, כתב האור זרוע (ח"ב סי' שו) שנתכווצו צידי העלים בעין בית קיבול ונכנסו זה לתוך זה.

הלכות לולב סימן תרמה

פסול. וכן אם נצקם לאהרן ממצודיו, (לו) פסול, [*] אבל אם נצקם (לו) לאחוריו פשר, שזו היא בריתו: ט"א (לה) כפוף בראשו, (לט) פסול. ודוקא פששדךתו כפופה, [*] אבל עליו (מ) כפופים (מא) בראשו כמו שדךך להיות הרבה לולבים, (ט) (מב) פשר:

ס' כלשהו מהא דרב מחנן שם וחסרנא ע' שם עברתא פ' דראש' בהשבת

שערי תשובה

הואיל, עכ"ל, ואמנם השבויי עשו כמיש המניי פלל עד דחומתא לאו מלמא, ואפלו אחיל מלמא ביון שלא נקרא ע"ש העבד כ"א לולב זיק פתך חדשים ואין חלש ביח דכל לקאות' בר, ועין סימן לג' לענין רצועות תפלין מפפנים וצ"ח שפטר טאקיה צבע שיהיה ע"ש, וכן נלע"ה דאין רצנה פלל כפיין חקו לכתא, רק שולעני"ו שמהב"ר לולבים אין ראשי לעשות פו פראיקא פתי"מ סימן רב, ויכ"ס בפקוד שיש במקצת לקוח לולבים ירקים מטעם דאחי לאמניעי ע"ו מלמד אחר הנש מש ע"ו שהוא קונה ישעה אח הקונה כזה ויש לקנסו שלא לקנות מטעם, רק שכל מי שיש לו לולב לכן מתר לעבתי לעצמו או לתנו לעבד, ואם ירדע שזה המוכר יש לו לולבים לבנים ויבקעו כזה, ויש במקצת סי' טז לענין לשרות בשר במים, ע"ש: [*] אבל אם

נצקם לאחוריו כ"ו, וכי מח"ב בשם (מע"ו) (מוד"ו) רב ז"ל בספר גט מקשר דלכתחלה יש להר' שלא יתיר צקם פלל לבוא מיד ספק, אף היכא הלא אפשר יש להקל בעצם לאחוריו שיענינו הוראות שהיא דרך ברה"ט, ע"ש: [*] אבל עליו כפופים בראשו כ"ו, תפ"ח קמב דבגון להר' כהר"ן אף שעליו כפופים בראשו, גם בשאלת יצחק"ן קמב דאף שהראש פתב שהנה אוהב לצאת בו, לרצת גזילים אחרים לא די שאינו סן הסבחה אלא שאין יוצאין בו, וכא"ר כה"ר א"ר דב"ר הכה"ר רמב"ם שכתב כה"ר פ"ש נדב"ו, מהו נראה דב"ו לאו כה"ר אלא חלק גדול כפוף כמיש בס"ד, עכ"ל, ור"ל שפ"ק ד לענין חזקת פתב פ"שם הש"ו הפולק קעוהו עכ"פ כפופ או פתח, ע"ש, וא"כ היה נראה לא שתיקא פלל כפוף כשע"ר שפ"ח, וגם נראה דל"ד לתקול דמדינה הש"ו לפיגית המופת ע"ש, משא"כ פ"א נראה דהר"ן פוסל בכל פתח חס"ל דה"ל דה"ל שנה מדרך ביה"ט אף שלפ"סנים נמצא גדול קנה. ועין פ"ו דמפתח נקט כפופה ואח"כ נקט דפסח או כוונה, והנה דלשנא קמ"א עקר ולשנא פתחא נקט לה פ"שם פלגמא דר"ש ורא"י לענין פרימת המכוס, ותרפ"ס שם פ"ק דר"ש דשע"ר פ"ח, וכן בח"צ סימן י' דמ"ו ראה לטכמ"ס מסב"ד דאמרינן ואו"ו ס"וים נקמ"ה כ"ן סמוכ"ס כ"ו, יצ"ו פ"ב"ט נה"ד"א סמ"א ר"ב אם העליון או פלן פופים פסול, ועין בא"ר שכתב שש"ו חולק ומקשר אף בקמ"ס (כ"ט) ששמע שאף פ"ח דא"ל לתק"ו כזה, ע"ש, ונראה שבהו עכ"פ יכון להר' בראיקא אחר שא"ל לצאת כזה שראשי העליון כלם או רבם כפופים:

באור הלכה

נחלקה התימות דדוקא פ"ב עליו, יתנה קאי הדין זה על ר"ב העליון⁶⁴, וקא משמע ל"ו דאף דשם מבאר בפוסקים דוקא אם החלקה היה פ"ב כל עלה ולא במקצתה, דוקא אם לא נבר החלקה, שתי סמוכין זה לזה, מה שאין כן אם נתרסקו הסדקין עד שגראו כשנים⁶⁵ פסול, וכן מבאר פ"ב"ט ובלב"ש ש"ד, ותרפ"א דצ"ד על העלה האמצעי קאי לשיטתו שהעתיק שם דעת הש"ו אומרים, אמנם לדעת המחבר כענין ג, אף אם נחלק העלה האמצעית בכל או צ"ב"ט עד דעביד פתמנא אפ"ר הקשר, דאין לו שום יתרון פלל משאר עליו, וכן משמע בלבוש"י ש"ד, אמנם מדברי הר"ן סוף דבר הפתחיל אמר רב הונא' משמע ק"ח שיש להחמיר בזה, וצ"ע ע"ו, ודע עוד, ר"מ שפ"ס התי"א"רם לר"ב הש"ו שכתב דכונת הר"ן מה שהחמיר בנחלק העלה האמצעית כפופה הנה דוקא בשניה על כל פנים שפ"ח, והשיג עליה דהר"ן קמב דה"א סוף דבר הפתחיל עקטם ראשו' וזה לשונו: וכן מה שאמרנו בפריקתא בגמרא לולב הפתח סדק' צ"עלה זה אמרו, ומשמע דפסלינן בכל' דהיא, ל"י שיעשו ראשו של הלבל כחטמו של אתרוג, דאמרינן בגמרא דאפלו כל שהוא פסול בו, עד כאן לשונו, לעניות דעת לא עין התי"א"רם פ"ט'ו צ"ע"ר קש"ו; ובלא הכי, אפלו אם נאמר דהתי"א"רם כתיבא לה דברי הש"ו שם לדח"ו, דהר"ן דכתב פ"ל שהיא משמע דאפלו קאי מפל מקום אין לתפס עליו, ודלא מסקנן בגמרא על האי ברייתא דסדוק דמ"ו בעביד כהנ"ק דהנה פשני ראשים, וכוונאי שגראו פשני ראשים, אפלו אם נסדק רק קצט פ"ן המעט, אם נתרסקו הסדקין עד שגראו כשנים, גם לדברי הש"ו פסול, וכן קמב בלבוש"י ש"ד, וכהו יתנה מ"ו הר"ן, והש"ו מ"ו היכא דהסדקין סמוכין זה לזה; ות"ע, דהר"ט פ"א פ"דושי' לשונו מפ"ש שם כד"ר הר"ן וכוונאי דברי הר"ן נובע כזה ובכפיה מקומות כפופות, וזה לשונו שם: וכן כל הפסולין, כש נסדוק קמנא וכיוצא בזה, שיעשו אותו כחטמו של אתרוג שכל הפסולין פוסלין בו כמשהו וכ"ו, מ"ו דכתב בהר"א בסדוק כהנ"ק, וכוונאי גם דברי הר"ן פננתו דאפ"ן זה דוקא. והנה הש"ו פ"ע"ר קש"ו ד שכתב פ"א ס"ס כ"ן הר"ן לפסל דמנא דאתרוג אלא פנקטם ראשו' דהא בסדוק אמרינן דכל שלא נסדק כהנ"ק פשר, ועל"כ"ן דמק עצמו דקאי רק אנקטם, אבל אם נאמר דכרינו דהר"ן קאי רק אח"י דעביד קמנא, וכונו שמטיק המנא דהפריקתא דסדוק מ"ו בעביד פתמנא, יש לומר דדברי הר"ן קאי אנקטם ג"כ"ן וכונו שכתב הר"ט פ"א, סוף דבר, בין לדברי הש"ו סעיף קש"ו ז' וכן לדבריהם, אין להפס מדברי הר"ן על מה שפסק בפע"ר קש"ו ה דדוקא בנחלק כשע"ר פ"ח⁶⁶:

שער העניין

(לו) לבוש: (לו) רש"י: (לט) לבוש ש"א: (לט) רמב"ם: (מ) וכן משמע פשיטת השלחן ערוך: (מ"א) שערי תשובה: (מ"ב) ט"ו וש"א: (מ"ג) והא הר"ן המוקא בבית יוסף⁷¹, ועין בהר"א שהביא מהרש"ב"א (והוא חרושי ריב"א) ויש שמכנים אותו בשם רש"ב"א) שגם הוא סובר כן, ומשמע לקאונה שם שדק פ"עלה האמצעי דעתו כן: (מ"ד) דר"ב"י משה:

(א) לפנינו בלבוש יאחז: פ"שע"ר העליונים לבדם כפופים.

הלכות לולב סימן תרמה

ביאורים ומוספים

66) אכן, החזו"א (ארו"ח סי' קמה ס"ק ז') כתב שכונת הרשבי"א דהר"ן היא לכל שהוא ממש, ובהבנת החיי אדם.

[משנ"ב ס"ק לו]
ש"אין זה קר"ש.

62) ואם הותך בתחתית הלולב ועל ידי כן אינו עקום בשיעור הפוסל, דעת הגר"ש אלישיב (שו"ת אבני ישפה ח"ד סי' עח) שאם נשאר שיעור לולב, הרי זה כשר, ביון שעשה מעשה לכלק את הפסול, אף על פי שישאר קצת עקום.

[משנ"ב ס"ק לח]
הינו ש"קנה כפוף כגמ'ו'.

67) ובפירושי 'אגמון', כתב רש"י (ישעיה נח ה) שהוא כמין מחט כפוף שצדים בו דגים, ובפירושי הרד"ק והמצודות (ישעיה שם) כתבו ש'אגמון' הוא הגומא, והוא צמח רך וכפוף, וכן מבואר ברש"י במנחות (ע"א, א ד"ה אגב).

וכן אם יישר את הלולב במכבש, כתב הש"ד חמד (מערכת הלמיד כלל קמא אות כב) בשם שו"ת הלכות קטנות (ח"ב סי' רכ"א) שהלולב כשר, וכן כתב הבית השואבה (דיני לולב ס"ק כג) שאם מתקנו עד שאינו ניכר כלל שהיה עקום מקדם, הרי זה כשר, וכן דעת הגר"ש איערבך (הלכות שלמה סוכות פ"י סי'ח).

[משנ"ב ס"ק מ]
ו'דקא פ'העלה העליונה ל'כד כפופה' (וכו'), ו'דודאי זהו שני מפ'דתי' ו'אינו ה'דר פ'לל' (וכו'), ו'דעת הש"י ש'אין ל'חלק ב'ה'.

[משנ"ב ס"ק לו]
ש"עקום ו'נכפף ל'צד הש'נה'.

68) כוח :

69) וכן לולב שעליו משומם ממה שהיו מתחילת ברייתו, הורה הגר"נ קרליץ (ארבעת המינים למהר"ן עמ' קל"ה) שהוא פסול גם לדעת הרא"ש.

63) כוח ו'. ולכתחילה, הביא השערי תשובה (ס"ק ה) בשם החיד"א במחזיק ברכה, שיהיה שהלולב יהיה ישר לגמרי ולא יהיה עקום כלל אפילו לאחוריו, וכן מבואר בספר חיים וברכה (אות טו) שמנה הידור זה יחד עם שאר הידורי הלולב, וכתב 'שהיה נאה והדר בתוארו וגידולו, שיהיה ישר במידולו כשרביט בלי שום טייה ועקמומיות לאחד מהצדדים', וביאר הגר"ש אלישיב (תורת ד' מינים סי' ז' הע' ח) שאין כונת החיים וברכה להחמיר לפסול עקום אפילו מעט, שהרי מוכח מהפוסקים שפסול רק בעקום לגמרי, אלא כונתו שיש להדר מטעם זה א-לי ואנחוי' שיהיה ישר ממש, וכן הקפיד הגר"ש איערבך (הלכות שלמה סוכות פ"י ארחות הלכה הע' 32) שיהיה ישר לגמרי בלי שום עקמומיות, והחשיב מעלה זו לעיקר גדול בהידורי הלולב, אמנם, בספר ארחות רבנו (ח"ב עמ' רמד) כתב שהחזו"א לא חש לפסול אלא עקום כמגל, אך הביא שמרן הגר"ש הקפיד מאוד על ישרות הלולב, והיה בודק את ישרותו מול העינים.

70) וטעמו, שהרי דינו של העלה האמצעי הנמוך יותר משאר העלים, ובכל אופן כשראשו כפוף כשר, אם כן כל שאר העלים כפופים בראשיהם שהלולב כשר.

[משנ"ב ס"ק ש]

ש'לא ל'צאת ב'ה ש'ראשי העליון פ'לם או ר'בם כפופים'.

[ביה"ל ד"ה נסדק]
י'ה ק'אי ה'ין זה על ר'ב העליון' (וכו'), אם נ'תתקי ס'דקין עד ש'פ'אי ש'נים' (וכו'), ו'דקא ב'נחלק ש'עור ס'פה'.

71) וכשיש רק בראשו כיופף (המכונה כפתור 'קנעפלי' כוח ו'), אמר החזו"א להגר"ח קניבסקי (ארחות רבנו ח"ד עמ' קע"ה) שכשר, וכן הורה הגר"נ קרליץ (ארבעת המינים למהר"ן עמ' קל"ד). אכן, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש חיג פכ"ח אות ז') שהיות דינו תלוי במחלוקת הרא"ש דהר"ן שהובאה במשנ"ב, לכן אם יכול לקחת לולב אחר, ראוי שלא לקחת לולב זה.

64) אמנם, הקשה החזו"א (ארו"ח סי' קמה ס"ק ט) שדין 'הימנע' נאמר על ראש הלולב, שהרי נאמר בגמ' יחד עם דין כפוף וקוץ שנאמרו על ראש הלולב, ואינו חומה לדין נחלקה התייממת שלדעת המחבר תלוי ברוב עלי הלולב, וכתב שקרוב הדבר שטעות סופר היא בדברי הביה"ל, וכונתו לדעת השו"ע בסיו שפסק שנקטם ראשו היינו ברוב העלים העליונים, ואם כן גם נסדק היינו ברוב העלים העליונים שהם ראשו של הלולב.

65) ובגדר 'הימנע', ראה מה שכתבנו לעיל (הע' 53).

[משנ"ב ס"ק מא]
אם העלה העליונה האמצעית שהיא התייממה נכפפה' ל'ב'ה הר'בה לא'מצעיתה'.

המשך במילואים עמוד 74

מילואים הלכות לולב סימן תרמה המשך מעמוד 224

ואם התיומנת נוטה הצידה רשוב עלה ומתיישרת, הורה הגרי"ח קניבסקי (ארחות רבנו שם) שכשר.

[שעה"צ ס"ק מג]

הוא הרי"ן המוכא קבית'לס'ף⁷⁴, וְצִנֵּן בְּהֶגְרָא שֶׁהֵבִיא מִהַרְשֵׁב"א (זהו הַרְוֵשִׁי רִטְבָּ"א וְיֵשׁ שְׁמֵכֵינִים אוֹתוֹ בְּשֵׁם רִטְבָּ"א) שְׁנֵם הוּא סוֹכֵר פֶּן.

74) שכתב, שכפוף שפסול הוא בעלה האמצעי. ואפילו בכל שהוא פסול, משום שעשו את ראשו של הלולב כחוטמו של אתרוג. אמנם, הביהמ"ל לעיל (סי' סוף ד"ה נסדק) כתב שלדעת הרי"ן שלולב שנחלק ולא נעשה כהימנא אינו פסול בכל שהוא אלא רק בטפח. הוא הדין לענין כפוף, שהרי"ן דימה את שני הדינים זה לזה.

72) ואם יש בראשו קמטים [כמין זיגוג], ראה מה שכתבנו לעיל (הע' 59) בפסול ברוץ.

73) כזה וְיֵשׁ שפירשו שכונת המשני"ב שהעלה האמצעי נכפף ממש עד אמצעו.

ותיומנת שמשתיימת בחצי עיגול וקצה העלה פתה לצד, ואינו יוצא משני הלולב, הורה החזו"א (ארחות רבנו ח"ב עמ' רמו) שזה לולב יותר מהודר, מפני שסגור היטב ופחות עשוי להיפתח מאשר תיומנת ישרה וסגורה.

הלכות לולב סימן תרמו המשך מעמוד ק"ג

הדס ללולב. ומסקנת החזו"א שכיון שלהלכה פסק השריע (ס"ה) שלעיכובא ברובו, לכן כל שרובו מכוסה כשר ודברי המור וקציעה צ"ע. [אכן, לדבריו ביוק שפסק השריע שלמצוה בכלל, אם כן למצוה צריך שראשו של זה יגיע לעיקרו של זה]. והחיים וברכה (אות גט) האריך בזה, וסיים שלמצוה מן המובחר נכון לחוש לדעת המור וקציעה שיהיו הקנים סמוכים ורצופים כדי שיהיה כל העץ מכוסה. וכן למעשה, דעת הגרי"ש אלישיב (תורת ד' מינים סי' י ס"ח הע' לה) והגרי"ש וואנר (קובץ מבית לוי ח"ב תשרי תשנ"ג עמ' לה) שלכתחילה יש להקפיד ולקחת הדס שראש העלה מגיע לתחילת העלה שלמעלה ממנו, אבל אם אין לו הדס אחר דאי שיכול לכתחילה לברך עליו.

ולענין מה שמצה שאין העלים שוכבים על הענף וחופים אותו, אלא עומדים קצת רחוק ממנו כזה וְיֵשׁ, הרשי"ש (סוכה לב, ב ד"ה ענף) דייק מלשון הרי"ן (שם) שהדס כזה פסול, אלא שכתב שם שהעולם אינם מזהרים מה, ותשאר בצ"ע. מאידך, דעת הכבוד יעקב (ס"ק יא) והחזו"א (שם ס"ק א) שהדס כזה נחשב עבות וכשר, וכן דעת הגרי"ש אלישיב (תורת ד' מינים שם ס"ח הע' לה). דעת הגרי"ש וואנר (קובץ מבית לוי שם) שהוא מי מצוה אם העלים עומדים זקופים וחופים את העץ, אבל מן הדין כשר לכתחילה גם כשאינם שוכבים על הקנה.

(שם). שכיון שאפשר למצוה שתיעשה אף בלא עבירה כגון שילקטם לאכילה, לכך אין זה נחשב למצוה הבאה בעבירה, אך סיים שהוא 'דחוק'.

11) וכתב הכבוד יעקב (ס"ק ח) שאם ההדס האחר שיש לו אינו נאה כמו ההדס עם הענבים, אסור ללקט את הענבים שהרי הוא בכלל מתקן.

[משני"ב ס"ק ז]

רוצה לומר, בכל קן וקן¹².

12) והאם צריך שראשי העלים יגיעו לעוקץ העלים שמעליהם, במשני"ב לא הזכיר ענין זה, אכן, השערי תשובה (ס"ק ג) הביא בשם המור וקציעה שהדס שראשי עליו אינם מגיעים לעוקץ העלים שמעליהם כזה וְיֵשׁ, הרי זה פסול, וטעמו, משום שלמדים קל החומר מלולב, ומה לולב שאין דין של ענפיו חופים את עצו ובכל זאת אם אין ראשו של זה מגיע לעיקרו של זה פסק השריע לעיל (סי' תרמה ס"ד) שפסול, ק"ו בהדס שנלמד מהפסוק ענף עץ עבות' שיש דין שענפיו חופים את עצו, שצריך שראשו של זה יגיע לעיקרו של זה.

מאידך, הבבזרי יעקב (תוספת בכורים על ס"ק ח) והחזו"א (או"ח סי' קמו ס"ק ט) דחו את דברי המור וקציעה מכמה טעמים שאין דומה

